

**REGULATORISCHE
ACCOUNTING REGELS
(RAR) 2025**

Energie Autoriteit Suriname (EAS)

December 16, 2025

Inhoudsopgave

Introductie.....	3
1.1 Achtergrond	3
1.2 Juridisch en beleidskader	4
1.3 Doelstellingen	6
1.4 Reikwijdte RAR.....	6
1.5 Aanpassing	8
1.6 Accountantscontrole.....	8
2. Algemene Grondslagen	9
2.1 Wettelijke Taken & Activiteiten	9
2.2 Grondslagen financiële (gereguleerde) verslaggeving.....	9
2.3 In aanmerking te nemen beginselen	11
2.4 Kosten boekingsmethode	13
2.5 Financiële risico's	15
2.5.1 Wisselkoersrisico	15
2.5.2 Inflatie­risico	15
2.5.3 Macro-economische schommelingen	15
2.5.4 Risicomanagement.....	16
3. Vaste Activa	17
3.1 Algemeen	17
3.2 Immateriële vaste activa	19
3.2.1 Inleiding en begripsbepaling	19
3.2.2 Waardering immateriële vaste activa.....	19
3.3 Materiële vaste activa	19
3.3.1 Inleiding en begripsbepaling	19
3.3.2 Activa in aanbouw/ uitvoering	21
3.3.3 Waardering materiele vaste activa.....	21
4. Kosten en Opbrengsten	24
4.1 Kosten	24
4.1.1 Vermogenskosten.....	24
4.1.2 Operationele kosten	24
4.1.3 Toelichting operationele kosten	25
4.1.4 Research en development kosten	28

4.1.5	Personeelskosten.....	28
4.2	Opbrengsten	29
4.2.1	Toelichting Opbrengsten	30
	Begrippenlijst	31

Introductie

1.1 Achtergrond

De Energie Autoriteit Suriname (EAS), is als Sui Generis opgericht in overeenstemming met de Surinaamse wetgeving middels de wet van 10 maart 2016, houdende instelling van de Energie Autoriteit Suriname. Het Instituut ontleent haar taken en bevoegdheden aan zowel de Elektriciteitswet 2016 (E-wet 2016) als de Energieautoriteit wet van 2016. Alhoewel de EAS is ingesteld in 2016 is zij vanaf 1 augustus 2020 operationeel.

Opgenomen in het kader van de E-wet 2016 (artikel 6, 7 en 8) is toegang tot transparante en betrouwbare financiële en technische gegevens voor het uitvoeren van haar toezichthoudende en sturende taken. Deze taken zijn opgenomen in artikel 3 en 4 van de E-wet 2016. Dit is met name van belang in het kader van het vaststellen van de energietarieven en/of subsidies die gebaseerd zullen zijn op de reële kosten voor de geleverde diensten en producten. Het is van het grootbelang dat er duidelijk inzicht is in de efficiënte kosten, zoals beschreven in artikel 17 van de E-wet 2016, van de N.V. Energie Bedrijven Suriname (hierna: de EBS), en de allocatie van deze kosten over de verschillende functies en diensten die het bedrijf levert met name de opwekking, transport, distributie en levering van elektriciteit.

Om de juiste efficiënte kosten te verkrijgen ter onderbouwing van door de EAS te nemen besluiten is een standaard voor financiële verslaggeving noodzakelijk. De in deze standaard opgenomen financiële verslaggevingsregels moeten bijdragen aan een regelmatige, eenduidige en verifieerbare kostenrapportage van de EBS aan de EAS.

De verslaggevingsregels dienen helder gedefinieerd te zijn zodat de opgevraagde gegevens uniform, voor één uitleg vatbaar en goed vergelijkbaar zijn. Ook dienen de verslaggevingsregels enerzijds zo veel mogelijk aan te sluiten bij de leidende financiële verslaggevingsstandaard (International Financial Reporting Standards - IFRS) voor de reguliere rapportages van de EBS. De verslaggevingsregels moeten daarentegen ook specifiek genoeg zijn voor het vastleggen van de specifieke financiële data die nodig zijn voor het bepalen van de elektriciteitstarieven en de reguleringsdoeleinden van het Elektriciteitsbedrijf zoals benoemd in de E-wet 2016 artikel 10. De verslaggevingsregels hebben dus ook tot doel het identificeren en uitsluiten van financiële data die geen betrekking hebben op geleverde elektriciteit diensten. De Regulatorische Accounting Regels (RAR) geven invulling aan de standaard voor financiële verslaggeving ten behoeve van het vaststellen en verifiëren van de efficiënte kosten voor de elektriciteitsdiensten geleverd door de EBS.

Deze RAR 2025 is van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2026 en wordt ingesteld via Staatsbesluit of d.m.v. een beleidsrichtlijn.

1.2 Juridisch en beleidskader

Op grond van de Elektriciteitswet 2016, heeft de EAS de bevoegdheid om gegevens en inlichtingen op te vragen bij het Elektriciteitsbedrijf, de producenten, de installateurs en de keuringsinstantie die nodig zijn voor uitvoering van haar wettelijke taken.

Op basis van artikel 10 van de E-wet 2016 is het Elektriciteitsbedrijf de exclusieve concessiehouder voor het kopen van elektriciteit voor het landelijk net en het leveren van elektriciteit aan afnemers via het net. Het Elektriciteitsbedrijf is ook netbeheerder van het landelijk transmissie en distributie net. Deze activiteiten moeten volgens artikel 11 van de E-wet 2016 zo efficiënt mogelijk, tegen de laagst mogelijke kosten nodig om te voldoen aan de gestelde prestatie normen, uitgevoerd worden.

Artikel 12 van de E-wet 2016 verplicht het Elektriciteitsbedrijf zijn activiteiten als netbeheerder, koper en leverancier in aparte organisatorische eenheden onder te brengen, gescheiden van andere activiteiten met een eigen management en een afzonderlijke boekhouding te voeren. Op basis van deze boekhouding dient de verslaglegging over de efficiënte kosten plaats te vinden.

De EBS is vanaf 2017 ingericht als een holdingstructuur waarin de volgende organisatorische eenheden zijn te onderscheiden (jaarverslag EBS 2020):

- N.V. EBS (Holding Maatschappij)
- N.V. OGANE (100% dochteronderneming)
- N.V. EBS Power Company (100% dochteronderneming)

- N.V. EBS Shared Services Company (100% dochteronderneming)
- N.V. Transmission & Distribution Company (100% dochteronderneming)
- Retail Energy Provider & Services N.V. (100% dochteronderneming)

De N.V. EBS is de enige aandeelhouder van de dochterondernemingen.

In de huidige structuur van de N.V. EBS omvat het Elektriciteitsbedrijf N.V. Transmission & Distribution Company en Retail Energy Provider & Services N.V. Deze twee entiteiten worden beschouwd als het Elektriciteitsbedrijf in deze RAR.

Het toerekenen van kosten van andere bedrijfsonderdelen aan de activiteiten van het Elektriciteitsbedrijf geschiedt overeenkomstig de methodologie voor kostenallocatie zoals opgenomen in het ESP.

Uit de inrichting van de N.V. EBS is af te leiden dat in elk geval een deel van kosten van N.V. EBS Shared Services Company en een deel van de kosten van N.V. EBS (Holding Maatschappij) doorbelast kunnen worden naar het Elektriciteitsbedrijf.

De relatie tussen het Elektriciteitsbedrijf en N.V. EBS Power Company is te herleiden uit de inkoopkosten elektriciteit tussen het Elektriciteitsbedrijf en N.V. EBS Power Company in inter-company verkopen.

Zoals opgenomen in artikel 17 van de E-wet 2016 zijn de efficiënte kosten verband houdende met de inkoop, transmissie, distributie en levering van elektriciteit als de basis van het elektriciteitstarief. In de “Beleidsnota Nieuwe Tarievenmethodologie & Subsidieregeling Elektriciteitsvoorzieningssector” (EAS 2021) worden de uitgangspunten voor de vaststelling van nieuwe tarieven benoemd. Twee belangrijke uitgangspunten zijn:

1. Kostendekkend en rationeel - tarieven dienen vastgesteld te worden volgens een methodologie waarbij de werkelijke efficiënte exploitatiekosten en kapitaalinvesteringen voor de opwekking, levering, het transport en de distributie terugverdient kunnen worden.
2. Geloofwaardigheid en legitimiteit — het publiek moeten erop kunnen vertrouwen dat de tarievenmethodologie een algemeen erkende en geaccepteerde methode is die uiteindelijk zijn doelstellingen zal bereiken.

Het vaststellen en verifiëren van de efficiënte kosten die gepaard gaan met de inkoop, levering, transmissie en de distributie van elektriciteit is een cruciale stap op weg naar een financieel gezond Elektriciteitsbedrijf en een gericht subsidiebeleid van de overheid.

Voor de uitvoering van haar taak, zoals opgenomen in artikel 2 van de Wet Energie Autoriteit Suriname en artikelen 6, 8 en 17 van de E-wet 2016 acht de EAS het noodzakelijk dat de relevante financiële data van het Elektriciteitsbedrijf op te vragen ten behoeve van het bepalen van de efficiënte kosten, op zo’n manier dat deze kosten ook over de jaren heen vergelijkbaar zijn.

Efficiënte kosten zijn de kosten die een Elektriciteitsbedrijf maakt om elektriciteit te kopen, transporteren, distribueren en leveren op een kosteneffectieve manier die ook voldoet aan de normen en voorschriften

van de toezichthouder. Dit houdt in dat het bedrijf de meest economisch efficiënte middelen en methoden gebruikt om hun diensten te leveren zonder verspilling van middelen of onnodige uitgaven om de kosten zo laag mogelijk te houden, terwijl er betrouwbare en kwalitatieve levering van elektriciteit aan de consumenten plaatsvindt.

In het Electricity Sector Plan Volume III – Regulatory Plan, dat onderdeel uitmaakt van het Elektriciteitssectorplan 2025 (Castalia 2025) worden de kosten voor het leveren van elektriciteitsdiensten omschreven als the “reasonable costs of service”, oftewel de efficiënte kosten. Deze kosten zijn opgebouwd uit de volgende componenten (“building blocks”) namelijk:

1. Operationele Kosten (OPEX);
2. Afschrijvingen;
3. Redelijk rendement op Investeringsen.

Deze eerste RAR Elektriciteitsbedrijf 2025 moet de EAS in staat stellen om inzicht te verkrijgen in de huidige en toekomstige efficiënte kosten van het Elektriciteitsbedrijf voor de levering van elektriciteit aan klanten via het landelijk net en het uitvoeren van netbeheer van het landelijk transmissie en distributienetwerk. Op basis van deze informatie kunnen inzichten gedeeld worden met andere relevante stakeholders en deze regelmatig te her-evalueren aangevuld met nieuwe inzichten.

1.3 Doelstellingen

In de RAR dient een set van financiële verslaggevingsregels en definities te worden vastgelegd die gebruikt moeten worden bij het vaststellen van de efficiënte kosten behorende bij de wettelijke taken van het Elektriciteitsbedrijf zodat die op een eenduidige manier te interpreteren zijn. De RAR moet bijdragen aan het eenduidig vaststellen van de kosten die ten grondslag liggen aan de elektriciteitstarieven. De tarieven zijn gebaseerd op de efficiënte kosten en moet het Elektriciteitsbedrijf in staat stellen deze kosten terug te verdienen. Op dit moment hanteert de EAS een kosten gebaseerde tariefstelling (Electricity Sector Plan Volume III – Regulatory Plan – Castalia 2025).

De RAR moet ook bijdragen aan de standaardisatie van de gereguleerde financiële rapportage van het Elektriciteitsbedrijf, zodat die over de jaren goed meetbaar en vergelijkbaar zijn en kunnen worden ingezet voor verbetering van de kosten efficiëntie bij het uitvoeren van de wettelijke taken. De EAS kan op basis van consistentste en vergelijkbare data op termijn gaan sturen op passende efficiënte kosten.

Een tweede doelstelling is het zoveel mogelijk beperken van de administratieve lasten voor de EBS. De EAS tracht dit te bereiken door werkbare financiële verslaggevingsregels op te stellen en de financiële verslaggevingsregels zoveel als mogelijk te laten aansluiten bij de huidige (kenbare) verslaggeving praktijk van de EBS.

1.4 Reikwijdte RAR

De in de RAR vastgelegde set van financiële verslaggevingsregels en definities heeft betrekking op de financiële gegevens die benodigd zijn om de wettelijke taken en bevoegdheden die de EAS heeft, ten

aanzien van het Elektriciteitsbedrijf, uit te voeren. De RAR dient primair voor het bepalen van de efficiënte kosten die gemaakt worden door het Elektriciteitsbedrijf in de uitvoering van haar wettelijke taak op het gebied van levering van elektriciteit via het landelijk elektriciteitsnet en ten grondslag liggen aan het elektriciteitstarief en inkomsten van het Elektriciteitsbedrijf.

De RAR is een standaard voor financiële verslaggevingsregels en heeft slechts betrekking op financiële gegevens. Gegevens met betrekking tot technische en kwaliteitsaspecten van dienstverlening voor gereguleerde taken van het Elektriciteitsbedrijf worden niet op basis van de RAR vastgelegd.

De wettelijke elektriciteitstaken die het Elektriciteitsbedrijf moet uitvoeren, op basis van de verplichtingen in de huidige wet, zijn opgenomen in artikel 10 t/m 13 van de Elektriciteitswet 2016. De kosten allocatie/boekingsmethode in de RAR heeft betrekking op de efficiënte kosten van de inkoop van elektriciteit, transport, distributie en levering door het Elektriciteitsbedrijf. Juridisch (volgens de Elektriciteitswet 2016) vallen alle onderdelen van de elektriciteitsvoorzieningssector onder het reguleringsdomein van de EAS. Deze RAR is van toepassing op het Elektriciteitsbedrijf. In de RAR wordt aan de taken van het Elektriciteitsbedrijf gerefereerd voor het afbakenen van taakgebieden waarvoor de gegevens worden opgevraagd.

Directe omzet voor geleverde diensten

Voor het uitvoeren van een deel van de wettelijke taken ontvangt het Elektriciteitsbedrijf al een directe bijdrage van de klant. Bijvoorbeeld voor diensten gerelateerd aan de aansluiting (aansluiten, vervangen, verzwaren) ontvangt de EBS een directe klantbijdrage voor het dekken van (een deel) van de kosten. Deze type kosten en bijbehorende omzet moeten specifiek gerapporteerd worden.

Niet Gereguleerde Diensten

Naast haar wettelijke taken ten aanzien van elektriciteitsvoorziening (zoals opgenomen in artikel 11 t/m 16, 20 en 21 van de E-wet 2016) kan het voorkomen dat het Elektriciteitsbedrijf ook nog andere activiteiten uitvoert die kosten en opbrengsten met zich meebrengen die per definitie geen onderdeel uitmaken van de efficiënte kosten van de elektriciteitsvoorziening. Voorbeelden hiervan zijn het uitvoeren van complexe technische werkzaamheden voor industriële klanten "achter de meter", die geen onderdeel zijn van de reguliere dienstverlening. Deze kosten en opbrengsten dienen te worden geïdentificeerd en waar nodig geëlimineerd bij het bepalen van de efficiënte kosten voor levering van elektriciteit.

De gereguleerde diensten waar de RAR op van toepassing is vinden plaats binnen het vastgestelde verzorgingsgebied van de EBS. Dit verzorgingsgebied is te omschrijven als de volgende gebieden:

- EPAR-gebied: Dit netwerk bedient de districten Paramaribo, Wanica, Saramacca, Commewijne, Para en Brokopondo. Dit is het primaire netwerk waar de EBS een uitgebreid transmissie- en distributienetwerk beheert. Het net is het geheel van middelen dat producenten en verbruikers verbindt om elektriciteit te transporteren.
- ENICK-gebied: Dit netwerk bedient voornamelijk het district Nickerie.

- Districtsinstallaties: Hierbij behoren de locaties Moengo, Albina, Apoera, Pokigron, Coronie en Wageningen.

1.5 Aanpassing

De RAR is een dynamisch document. Naar gelang relevante wetgeving en of diensten/toepassingen bij het Elektriciteitsbedrijf wijzigen, zal de RAR periodiek ook geactualiseerd moeten worden. Eventueel kunnen de financiële grondslagen voor de RAR aangepast worden, indien de IASB IFRS Standaarden m.b.t. Regulatory Assets and Regulatory Liabilities zal publiceren. Voortschrijdend inzicht en evaluatie van de werkbaarheid van de RAR kunnen ook aanleiding geven om de RAR aan te passen. Indien de EAS voornemens is wijzigingen met significante betekenis in de RAR door te voeren, zal zij de EBS hierover éérst consulteren.

Indien de RAR in de opvatting van de EBS of diens accountant niet (duidelijk) voorzien in een bepaalde situatie treedt de EBS al dan niet gezamenlijk met diens accountant in overleg met de EAS. De uit dat overleg voortkomende standpunten worden schriftelijk gecommuniceerd door de EAS en zijn te beschouwen als een aanpassing van de RAR.

1.6 Accountantscontrole

De efficiënte kosten dienen te worden gecontroleerd door een door de EBS aan te wijzen onafhankelijke accountant. Deze accountant dient de opgevraagde gegevens te voorzien van een controleverklaring. De eisen die aan de accountantscontrole worden gesteld zijn vastgelegd in een auditinstructie die deel uitmaakt van het informatieverzoek efficiënte kosten. De auditinstructie bestaat uit een handleiding en een kostenrapportage document.

2. Algemene Grondslagen

2.1 Wettelijke Taken & Activiteiten

De wettelijke taken zijn vastgesteld door de Surinaamse wetgeving. De wettelijke taken die het Elektriciteitsbedrijf moet uitvoeren in het kader van de elektriciteitsvoorziening, op basis van de verplichtingen in de huidige wet, zijn opgenomen in artikel 12 en 13 van de E-wet 2016. De wettelijke taken die omschreven zijn in artikel 13 lid 1, en in artikel 13 lid 2, van de E-wet 2016 zijn respectievelijk te omschrijven als inkooptaken, leverancierstaken en de systeemtaken voor de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet.

De efficiënte kosten die via deze RAR worden geadministreerd en (zo veel mogelijk gecombineerd) uitgevraagd bevatten gegevens over de inkooptaken, leverancierstaken en de systeemtaken.

De efficiënte kosten bevatten alleen data met betrekking tot de elektriciteitsactiviteiten die per de huidige E-wet onder het beheer valt van het Elektriciteitsbedrijf.

2.2 Grondslagen financiële (gereguleerde) verslaggeving

Bij het opstellen van deze RAR is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de in Suriname algemeen aanvaarde grondslagen voor de financiële verslaggeving. De aanvaarde grondslagen zoals vastgesteld per de Wet op de Jaarrekening (S.B. 2017 no. 84) zijn de International Financial Reporting Standards (hierna: IFRS).

Per de Wet op de Jaarrekening Artikel 10 lid 2a dienen organisaties van openbaar belang (OOB's) hun jaarrekening volgens de waarderingsgrondslagen volgens IFRS of een ander internationaal aanvaarde verslaggevingsstandaarden op te maken.

Per de Wet op de Jaarrekening zoals gewijzigd bij Staatsbesluit 2022 no. 127, Artikel 24 lid 2a staat vermeld in de "Memorie van Toelichting, sub-B. Artikelsgewijs", dat de overgangstermijn is verlengd met 1 jaar. Met andere woorden dienen OOB's en grote rechtspersonen hun jaarrekeningen vanaf het boekjaar 2021 in overeenstemming met IFRS op te stellen. De "Memorie van Toelichting, sub-B. Artikelsgewijs", geeft verder ook aan dat de overgangstermijn van 1 jaar niet voldoende zal zijn en het de bedoeling is om gezonde druk uit te oefenen op de rechtspersonen.

Het Elektriciteitsbedrijf dient de efficiënte kosten te rapporteren op basis van de in de RAR vastgelegde accountingregels.

Indien de RAR niet beschrijft hoe een gebeurtenis en de daaruit voortvloeiende transacties in de efficiënte kosten dienen te worden verwerkt, treedt de EBS al dan niet gezamenlijk met diens accountant in overleg met de EAS over de wijze waarop de efficiënte kosten (in deze situaties) ingericht moeten worden. Uitgangspunt is dat in dergelijke situaties de efficiënte kosten worden ingericht op basis van de IFRS. De EBS licht de situaties toe waarin het benodigd was om de efficiënte kosten in te richten op basis van IFRS.

Indien door de EAS voor een specifiek taakgebied of organisatieonderdeel individuele accountingregels zijn vastgesteld die afwijken van de in hoofdstuk drie en vier beschreven generieke accountingregels, gelden de individuele accountingregels boven de generieke accountingregels.

Periode: De verslaggevingsperiode van de efficiënte kosten is gelijk aan een kalenderjaar, te weten van 1 januari tot en met 31 december.

Schattingen: Bepaalde items in de efficiënte kosten kunnen niet nauwkeurig worden gewaardeerd maar kunnen slechts worden geschat. De schattingen dienen redelijk te zijn en consistent met voorgaande verslagperioden. Verder moeten de schattingen gebaseerd zijn op de meest recente economische omstandigheden en informatie, en voldoen aan de principes van relevantie, betrouwbaarheid en vergelijkbaarheid.

Vreemde valuta: De balansposten die worden uitgedrukt in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum, tenzij specifieke posities zijn afgedekt met valutatermijntransacties. Een transactie in vreemde valuta gedurende de verslagperiode wordt in de efficiënte kosten verwerkt tegen de koers van de Centrale Bank van Suriname die geldt op de transactiedatum.

Inflatie: de EBS levert in de efficiënte kosten de financiële gegevens nominaal aan, op basis van de in de RAR vastgelegde accounting regels. Op deze wijze kan de EAS jaarlijks op een uniforme wijze de totale kosten van de EBS vaststellen. Hiertoe corrigeert de EAS de door de EBS verstrekte nominale gegevens voor in- en deflatie. Deze in- en deflatiecorrecties worden uitsluitend door de EAS uitgevoerd.

Deflatie wordt niet expliciet behandeld in de IFRS-standaarden omdat IFRS geen correctie voor deflatie vereist tenzij er sprake is van hyperinflatie, wat inhoudt dat *IAS 29 – Financial Reporting in Hyperinflationary Economies* van toepassing is.

In bepaalde gevallen, zoals bij waardeverminderingen (impairment), herwaarderingen van activa (IAS 16, IAS 40), of bij toepassing van eerlijke waarde (fair value) kunnen er aanpassingen plaatsvinden, die niet gerelateerd zijn aan inflatie.

Wanneer IAS 29 van toepassing is, worden de nominale bedragen m.b.v. de onderstaande procedures gecorrigeerd.

1. Financiële staten herleiden naar meeteenheid op rapporteringsdatum
  - a. Alle bedragen in de balans en winst- en verliesrekening worden uitgedrukt in de meeteenheid (valutawaarde) die geldig is op de einddatum van de verslagperiode.
  - b. Hiervoor wordt gebruikgemaakt van een algemene prijsindex (zoals CPI).
2. Herwaardering van balansposten
  - a. Monetaire posten (zoals kas, vorderingen, schulden): worden niet aangepast, want ze zijn al in nominale eenheden.
  - b. Niet-monetaire posten (zoals vaste activa, voorraden): worden aangepast met een factor die de prijsverandering sinds de aankoopdatum tot de rapporteringsdatum weerspiegelt.

- c. Eigen vermogen wordt ook aangepast. Het verschil tussen het aangepaste eigen vermogen en de som van aangepaste activa en passiva wordt geboekt in een herwaarderingsreserve voor inflatie.

3. Winst- en verliesrekening aanpassen

- a. Alle kosten en opbrengsten worden aangepast op basis van wanneer ze zijn ontstaan in de periode.
- b. Nettowinst moet worden berekend op basis van de aangepaste bedragen.

4. Inflatiewinst of -verlies boeken: Als gevolg van het verschil in monetaire en niet-monetaire correcties wordt een netto vermogensverlies of -winst door inflatie berekend en opgenomen.

Foutherstel: Indien de EBS of diens accountant vóór de aanlevering van efficiënte kosten over een verslaggevingsperiode materiële of niet-materiële fouten constateert, dan herstelt de EBS deze in de efficiënte kosten van de betreffende verslaggevingsperiode vóór het aanleveren bij de EAS.

Indien de EBS ná het aanleveren van efficiënte kosten (achteraf) vaststelt dat sprake is van een materiële fout in eerder ingediende efficiënte kosten, dan stelt de EBS de EAS onverwijld op de hoogte en levert de EBS een compleet aangepast document bij EAS aan met een toelichting op de herstelde materiële fout.

Een materiële fout in de efficiënte kosten is een onjuistheid waardoor de efficiënte kosten tekortschiet in het geven van het inzicht aan de EAS ten behoeve van de reguleringsdoeleinden. Schattingswijzigingen zijn geen fouten. De materialiteit is afhankelijk van de omvang en de aard van de weglating of de onjuiste weergave, en wordt beoordeeld op basis van alle feiten en omstandigheden. Van een materiële fout kan sprake zijn bij een onjuiste verwerking, onjuiste waardering en/of resultaatbepaling, een onjuiste rubricering en/of presentatie dan wel een onjuiste of onvolledige toelichting.

2.3 In aanmerking te nemen beginselen

EBS dient de volgende beginselen in aanmerking te nemen bij het opmaken van haar efficiënte kosten:

1. Het toerekenings- en causaliteitsbeginsel. Gevolgen van transacties en/of andere gebeurtenissen worden verwerkt wanneer deze transacties en/of andere gebeurtenissen zich voordoen en niet wanneer geldmiddelen worden ontvangen of betaald, en worden verwerkt in de efficiënte kosten over de periode waarop ze betrekking hebben.
2. Het voorzichtigheids- en realisatiebeginsel. Winsten worden slechts genomen als zij op balansdatum zijn verwezenlijkt. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het boekjaar, worden in acht genomen, indien zij vóór het opmaken van de efficiënte kosten bekend zijn geworden.
3. Het matchingbeginsel. Lasten die samenhangen met de verrichte prestaties dienen in beginsel te worden toegerekend aan de periode waarin de baten die voortvloeien uit de prestaties zijn verantwoord. Dit betekent dat kosten niet op basis van de kasstromen moeten worden geboekt,

maar op basis van de relatie met de opbrengsten die ze helpen genereren. Dit mag echter niet leiden tot de verwerking van balansposten in strijd met het voorzichtigheidsbeginsel.

Het matchingbeginsel staat centraal bij de bepaling van de toewijzing van kosten en opbrengsten, in het bijzonder bij grootschalige investeringen met lange doorlooptijden.

Het matchingbeginsel per IFRS is opgenomen in de algemene boekhoudregels, maar wordt specifiek verduidelijkt in de onderstaande standaarden:

- *IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers*: de opbrengsten worden erkend op basis van het moment waarop controle over de goederen of diensten wordt overgedragen.
- *IAS 16 Property, Plant and Equipment*: de boekhoudkundige behandeling van materiële vaste activa wordt behandeld, inclusief de afschrijving en de toewijzing van kosten over de levensduur van een activa.

Bij grootschalige investeringen met lange doorlooptijden, zoals bijvoorbeeld de bouw van een fabriek, is het belangrijk om zowel de kosten als de opbrengsten over de juiste perioden te verdelen. De kosten die gemaakt worden om de investering te realiseren moet op de juiste manier worden toegewezen aan de periodes waarin de opbrengsten worden gegenereerd.

Bij voorbeeld, het bouwen van een fabriek welke vijf jaar in beslag neemt om te voltooien, en de productie van dat fabriek zal vervolgens gedurende 20 jaar opbrengsten genereren.

De **kosten van de bouw** van de fabriek (zoals materiaalkosten, arbeidskosten) worden **niet** onmiddellijk afgeschreven. Volgens IAS 16 moeten deze kosten in de loop van de levensduur van de fabriek worden afgeschreven. Dit zorgt ervoor dat de kosten gelijkmatig over de tijd worden verdeeld, omdat de fabriek pas na de bouw opbrengsten zal gaan genereren.

De **opbrengsten** uit de fabriek beginnen pas te stromen nadat de fabriek operationeel is. Deze opbrengsten kunnen gedurende een lange periode worden gegenereerd.

Het matchingbeginsel zorgt ervoor dat de kosten van de fabriek (afschrijvingen, rente op leningen etc.) worden toegerekend aan de periodes waarin de fabriek daadwerkelijk opbrengsten genereert.

4. Het continuïteitsbeginsel. De efficiënte kosten worden opgemaakt in de veronderstelling dat de continuïteit van de onderneming gewaarborgd is en dat zij haar bedrijf in de afzienbare toekomst zal voortzetten.

Bestendige gedragslijn; De efficiënte kosten geven op een stelselmatige wijze de samenstelling van de activaposten en de samenstelling en de grootte van de totale kosten op het einde van het boekjaar respectievelijk van het lopende boekjaar weer. Een bestendige gedragslijn houdt voorts in dat geen activering plaatsvindt van bestedingen (uitgaven, rekening houdend met verplichtingen) die in eerdere jaren als kosten zijn verantwoord in de efficiënte kosten. Indien voor een gebeurtenis de mogelijkheid

bestaat om een onttrekking aan een voorziening te laten plaatsvinden mag deze gebeurtenis niet als kosten worden verantwoord.

2.4 Kosten boekingsmethode

Kosten worden toegerekend en geboekt in de financiële administratie per “cost category” gebaseerd op de activiteiten of projecten waarop die betrekking hebben. Dit geldt zowel voor de directe als indirecte kosten.

Directe kosten hebben een aantoonbare causaliteit met de activiteit of het project. Deze kosten ontstaan bij de Business Units die belast zijn met de primaire activiteiten.

Indirecte kosten zijn kosten die niet direct aan een specifiek product of project kunnen worden toegerekend. Deze kosten komen vaak voort uit activiteiten die de bedrijfsvoering ondersteunen, maar die niet rechtstreeks verband houden met de productie van goederen of de levering van diensten. Enkele voorbeelden van indirecte kosten:

- Salarissen van administratief personeel (zoals HR, financiële administratie, etc.)
- Kantoorkosten (zoals elektriciteit en waterverbruik voor het kantoor)
- Kosten voor kantoorbenodigdheden
- Ondersteunende softwarelicenties (bijv. een CRM-systeem)
- Verzekeringen (zoals een bedrijfsverzekering)

Indirecte kosten die geen direct causaal verband houden met de activiteit of het project, gebaseerd op de bestede uren, worden toegerekend aan en geboekt op de gerelateerde activiteiten of projecten. Deze kosten ontstaan vanuit de ondersteunende activiteiten ondergebracht bij de moedermaatschappij en Shared Services Company.

Overheadkosten zijn een specifieke subcategorie van indirecte kosten, maar vaak op een breder niveau. Overheadkosten zijn kosten die niet direct te relateren zijn aan de productie van goederen of diensten, maar die wel nodig zijn om de bedrijfsactiviteiten in stand te houden. Ze zijn essentieel voor het draaiend houden van de organisatie als geheel. Enkele voorbeelden van overheadkosten:

- Huur van kantoorpand
- Salarissen van management en ondersteunend personeel
- Administratieve kosten (zoals boekhoudkosten)
- Afschrijvingen op gebouwen, apparatuur en voertuigen
- IT-infrastructuur (zoals servers en netwerkbeheer)

Onder IFRS, worden overheadkosten vaak beschouwd als "algemene en administratieve kosten". Ze worden niet als directe kosten van de productie geclassificeerd en worden ook niet beschouwd als gereguleerde elektriciteitskosten.

De financiële administratie van de EBS is opgezet volgens een "Project Accounting" methode. De grootboekrekeningen zijn ingericht volgens een 4 segmenten structuur: BB-SS-DDD-NNNNNN.

1. Segment 1 BB = Business Unit
2. Segment 2 SS = Service Area
3. Segment 3 DDD = Department
4. Segment 4 NNNNNN = General Ledger natural segment (grootboekrekening nummer)

Elke "cost category" heeft een koppeling met een grootboekrekeningnummer.

De kosten worden bijgehouden op dusdanige wijze dat deze afhankelijk van de kostensoort (direct/indirect) gerapporteerd kan worden op de volgende niveaus:

- Business Unit
- Contract
- Project (kapitaalprojecten, onderhoudsprojecten, afdelingsprojecten en overige)
- Work Orders
- Cost Categories

De projectstructuur die gehanteerd wordt in de financiële administratie van de EBS kent de volgende vier niveaus waarbij de laatste twee niveaus leidend zijn.

- i. Customer: Business Unit is gedefinieerd als Customer
- ii. Contract: Business Unit, Service Area en activiteit zijn gedefinieerd als Contract
- iii. Project: het project nummer (alfa of numeriek)
- iv. Cost Categories: de kosten soorten van het project

Het EBS-management dient erop toe te zien dat dit projectstructuur en de project accounting correct is geïmplementeerd in de financiële administratie en dat het ook correct wordt toegepast in de praktijk.

2.5 Financiële risico's

Het beheren van financiële risico's is van belang om zowel de financiële gezondheid van EBS te waarborgen als om de stabiliteit van de elektriciteitsvoorziening voor de consumenten te behouden. Risicofactoren zoals wisselkoersrisico, inflatie en de impact van macro-economische schommelingen op tariefbepalingen kunnen de gereguleerde activiteiten beïnvloeden. Deze risico's kunnen effectief beheerd worden binnen de context van gereguleerde elektriciteitsactiviteiten.

2.5.1 Wisselkoersrisico

Het wisselkoersrisico kan een aanzienlijke impact hebben op EBS, vooral bij het importeren (bijvoorbeeld brandstoffen, technologieën, en apparatuur) of leningen in buitenlandse valuta (zoals de USD of EUR). Dit wordt veroorzaakt omdat de waarde van de SRD fluctueert ten opzichte van de USD of EUR.

De onderstaande technieken kunnen het wisselkoersrisico beheersen:

- **Tariefmechanisme:** Een tariefmechanisme kan worden ingebouwd waarbij EBS een deel van de kosten kunnen doorberekenen aan de consument als er aanzienlijke fluctuaties zijn in de wisselkoers. Dit kan bijvoorbeeld door een indexeringsstelsel waarbij tarieven worden aangepast op basis van de verandering in de wisselkoers van de SRD ten opzichte van de valuta van de invoer.
- **Hedging:** EBS kan hedging strategieën gebruiken om zich in te dekken tegen het wisselkoersrisico. Dit kan door bijvoorbeeld forwards, swaps, of opties aan te gaan om toekomstige wisselkoersschommelingen te stabiliseren.

2.5.2 Inflatierisico

Inflatie kan de kostenstructuur van EBS beïnvloeden, zoals stijgende brandstofkosten, arbeidskosten en onderhoudskosten. Inflatie kan ook de koopkracht van consumenten aantasten, waardoor de betalingscapaciteit voor elektriciteit negatief wordt beïnvloed.

De onderstaande technieken kunnen het inflatierisico beheersen:

- **Tariefherzieningen:** EBS kan overeenkomsten met de regelgevende instantie (EAS) aangaan voor periodieke tariefherzieningen die rekening houden met de inflatie. Dit kan bijvoorbeeld jaarlijks gebeuren, afhankelijk van de volatiliteit van de inflatie.
- **Kostenbeheersing:** EBS kan hun kostenstructuur optimaliseren door bijvoorbeeld te investeren in efficiëntieverbeteringen of innovaties die de afhankelijkheid van inflatoire kosten verminderen. Het personeelsbestand evalueren en het overmatig personeel afbouwen, op een economische manier.
- **Kostprijs doorberekening:** EBS kan in overeenkomst met de regelgevende instantie (EAS) een doorberekeningssysteem implementeren waarin stijgingen in bepaalde specifieke kosten (bijv. brandstof) direct kunnen worden doorberekend aan de consumenten.

2.5.3 Macro-economische schommelingen

In ons land, met een kleine open economie, kunnen macro-economische schommelingen (zoals recessies) een invloed hebben op de vraag naar elektriciteit en op de financiële mogelijkheden van consumenten en bedrijven.

De onderstaande technieken kunnen het effect van macro-economische schommelingen beheersen:

- Flexibele tariefstructuren: In plaats van vaste tarieven te hanteren, kan EBS overwegen om flexibele tariefstructuren in te voeren die kunnen worden aangepast aan de economische omstandigheden, zoals beïnvloed door de vraag naar elektriciteit, brandstofkosten of inflatie.
- Hulpprogramma's voor consumenten: EBS samen met de EAS-betalingsregelingen ontwikkelen voor huishoudens die moeite hebben met het betalen van hun rekeningen, vooral in tijden van economische neergang.

2.5.4 Risicomanagement

In de gereguleerde elektriciteitssector is het van belang dat risicomanagement wordt geïntegreerd in het reguleringskader. De overheid en de EAS spelen een sleutelrol in het bepalen van het tariefreguleringsproces en het risicomanagement van de elektriciteitsbedrijven.

- Regelgevende mechanismen: De overheid kan mechanismen ontwikkelen om de kosten en risico's van EBS door te berekenen aan de consument op een terechte manier. Dit kan bijvoorbeeld door tariefschommelingen te beperken en tegelijkertijd bedrijven de ruimte te geven om economische risico's te absorberen.
- Prijsregulering: Tarieven moeten worden goedgekeurd door de EAS, die ervoor moeten zorgen dat de tarieven zowel redelijk zijn voor de consument als economisch houdbaar voor de EBS.

3. Vaste Activa

3.1 Algemeen

Een vast actief wordt gedefinieerd als een uit gebeurtenissen in het verleden voortgekomen middel waarover de EBS-beschikkingmacht heeft, dat zij in gebruik heeft genomen en waaruit in de toekomst naar verwachting langer dan een jaar economische voordelen naar EBS zullen vloeien. Tevens moet voldaan zijn aan de voorwaarde dat de kostprijs van een vast actief betrouwbaar kan worden vastgesteld. In hoofdstuk drie van deze RAR gebruikt het woord 'bestedingen' als equivalent voor het IFRS-begrip 'kostprijs van een vast actief'.

Per 1 januari 2019 is IFRS 16 aangenomen en dit houdt in dat het onderscheid tussen operationele en financiële lease niet meer bestaat. Leases in de scope van IFRS 16 moeten geactiveerd worden (als Right of Use asset). Voor de efficiënte kosten vanaf 2026 is het volgende besloten:

- De in de efficiënte kosten opgenomen investeringen/activa bevatten géén investeringen/activa die in scope van IFRS 16 vallen;
- Verwerking van facturen voor leases niet in scope van IFRS 16 worden in de operationele kosten opgenomen.

Realisatie en ingebruikname

Naar de mening van de EAS kunnen, in beginsel, bestedingen betrouwbaar worden vastgesteld indien de onderliggende prestatie(s) zijn gerealiseerd. Hieronder verstaat de EAS dat de desbetreffende investeringen (c.q. componenten daarvan) inhoudelijk zijn afgerond en door EBS in gebruik zijn genomen. Bovendien dienen de betreffende bestedingen te zijn geboekt in de financiële administratie van de EBS en dienen deze te zijn gebaseerd op facturen of andere, relevante, onderliggende documentatie.

Overdracht van activa

Bedrijfsmiddelen die door aannemers zijn vervaardigd, worden aan de EBS overgedragen voor zover de EBS het actief met het distributienetwerk dient te verbinden of om de klant voortdurende toegang te bieden tot een levering van elektriciteit. Deze bedrijfsmiddelen worden initieel tegen de reële waarde op de balans opgenomen.

Uitbreidingsinvesteringen

Een investering is een uitbreidingsinvestering als de investering een blijvende toename van de productie, transport, conversie of opslagcapaciteit van het elektriciteitssysteem beoogt zoals gedefinieerd in artikel 21 van de E-wet 2016. Een investering gericht op het voorkomen of herstellen van een (tijdelijke) vermindering van de lengte, de capaciteit of de functionaliteit van het net of productie-installaties is geen uitbreidingsinvestering. Een investering uitsluitend gericht op het verbeteren van de efficiency is geen uitbreidingsinvestering.

Afloopinvesteringen

Afloopinvesteringen zijn componenten van grotere investeringen die worden opgeleverd na ingebruikname van desbetreffende grote investeringen. Momenteel, bij ingebruikname van een investering neemt EBS de werkelijke kosten op, vandaar dat afloopinvesteringen niet van toepassing zijn.

Strategische minimum voorraad

De EBS dient het elektriciteitsnetwerk en de productie-installaties te beschermen tegen invloeden van buitenaf (extreem weer, vandalisme, verkeersincidenten etc.). Onder deze investeringen worden verstaan het opzetten van een minimum voorraad. Dit is een voorraad bestaande uit goederen die kritisch zijn voor het herstel van de systemen in het geval van een calamiteit als gevolg van een invloed van buitenaf. De voorraad dient exclusief ter herstel van het betreffende systeem na een calamiteit als gevolg van een mogelijke invloed van buitenaf en is niet bedoeld voor de normale bedrijfsvoering. Een veel voorkomend kenmerk van deze goederen is dat ze een lange levertijd hebben.

Desinvesteringen

Er is sprake van een desinvestering indien een vast actief niet meer in gebruik is bij de EBS. De opbrengsten die samenhangen met desinvesteringen bevatten alle opbrengsten (bijvoorbeeld vergoedingen, verkoopopbrengsten of subsidies) die aan een desinvestering zijn gerelateerd. Desinvesteringen dienen nominaal (dus in het prijspeil van het oorspronkelijke investeringsjaar) te worden opgegeven tegen de historische kosten. De EBS verantwoordt opbrengsten van desinvesteringen in het prijspeil van het jaar waar de efficiënte kosten betrekking op hebben.

Bijzondere waardevermindering

Bijzondere waardeverminderingen kunnen regulatorisch voorkomen. Indien de EBS van mening is dat mogelijk sprake is van een bijzondere waardevermindering treedt zij in overleg met de EAS. Op basis van dat overleg neemt de EAS een standpunt in over het opnemen van de bijzondere waardevermindering in de efficiënte kosten van de EBS. De efficiënte kosten bevatten uitsluitend een bijzondere waardevermindering indien het standpunt van de EAS daar ruimte voor geeft.

3.2 Immateriële vaste activa

3.2.1 Inleiding en begripsbepaling

Een immaterieel actief is een identificeerbaar niet-monetair actief zonder fysieke gedaante dat wordt gebruikt voor productie, aflevering van goederen of diensten, voor verhuur aan derden of voor administratieve doeleinden.

De EBS rubriceert investeringen in immateriële vaste activa als volgt:

- a) Kosten van onderzoek en ontwikkeling;
- b) (Proces) automatisering;
- c) Overige immateriële vaste activa.

Onder (proces)automatisering valt gekochte en zelfontwikkelde programmatuur. Software die niet afscheidbaar is, bijvoorbeeld omdat deze software een integraal onderdeel uitmaakt van een machine, valt onder de materiële vaste activa.

Niet alle uitgaven ter verkrijging, ontwikkeling, onderhoud of verbetering van immateriële vaste activa voldoen aan de criteria van activering. Indien de uitgaven niet voldoen aan de activeringscriteria dan dienen deze kosten te worden verantwoord als operationele kosten. De volgende uitgaven mogen in geen enkel geval geactiveerd worden:

- Opstartkosten (kosten uit de onderzoeksfase);
- Uitgaven voor trainingsactiviteiten;
- Uitgaven voor reorganisatie van (een deel van) de onderneming;
- Jaarlijkse licentiekosten.

Goodwill wordt niet geactiveerd. Goodwill is namelijk per definitie geen actief dat wordt aangewend voor uitvoering van de wettelijke taken van de EBS. Al dan niet intern ontwikkelde merken, logo's, klantenbestanden en gelijksoortige items dienen niet te worden geactiveerd.

3.2.2 Waardering immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa is gewaardeerd tegen de historische kostprijs inclusief geactiveerde financieringskosten verminderd met jaarlijkse lineaire afschrijvingen gebaseerd op de verwachte gebruiksduur en eventuele cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. De overige financiële activa betreffen langlopende vorderingen en zijn gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

3.3 Materiële vaste activa

3.3.1 Inleiding en begripsbepaling

Materiële vaste activa zijn lange-termijn investeringen in gebouwen, machines en andere bedrijfsmiddelen die bestemd zijn om de bedrijfsuitoefening van de onderneming (rechtspersoon) duurzaam te dienen. Voor de bepaling van hetgeen tot de materiële vaste activa dient te worden gerekend, is niet de juridische, maar het economisch eigendom doorslaggevend.

Classificatie typen materiële activa

De materiele vaste activa bestaan uit diverse onderdelen die separaat van elkaar worden bepaald:

- a) Terreinen en gebouwen;
- b) Machines en installaties;
- c) Overige vaste bedrijfsmiddelen;
- d) Activa in aanbouw/ uitvoering/ vooruitbetaalde activa.

Afschrijvingen worden ten laste van het resultaat gebracht volgens de afschrijvingsmethodes gehanteerd door N.V. EBS gebaseerd op IAS16 Property Plant and Equipment, rekening houdend met de geschatte restwaarde. Op grond, terreinen en bedrijfsmiddelen in aanbouw wordt er niet afgeschreven. De volgende gebruiksduren zijn toepasselijk:

- a. Bedrijfsgebouwen: 40 jaar of korter
- b. Machines en installaties, onderverdeeld in:
  - Kabels 40 jaar
  - Bovengrondse leidingen 40 jaar
  - Transformatoren en toebehoren 40 jaar
  - Schakelinstallaties 25 jaar
  - Meters 10 jaar
- c. Overige vaste bedrijfsmiddelen, onderverdeeld in:
  - Hefwerktuigen en vervoerinrichtingen 25 jaar
  - Proces ondersteunende Systemen 5 jaar
  - Andere vaste bedrijfsmiddelen 5 jaar
  - Vervoersmiddelen 4 jaar
  - Overige vast activa 10 – 20 jaar

3.3.2 Activa in aanbouw/ uitvoering

Activa in aanbouw of uitvoering maken geen deel uit van de activawaarden en mogen daardoor niet worden opgenomen in de efficiënte kosten.

3.3.3 Waardering materiele vaste activa

Materiële vaste activa dienen te worden gewaardeerd op basis van historische kosten vanaf het moment dat aan de criteria voor activering is voldaan. Onder historische kosten wordt de prijsgrondslag verkrijgings- of vervaardigingsprijs verstaan.

De verkrijgingsprijs van een actief is de prijs waartegen het is verworven. De verkrijgingsprijs bestaat uit de aankoopprijs inclusief alle direct toe te rekenen bestedingen om het actief voor gebruik geschikt te maken. Direct toe te rekenen bestedingen zijn bv. invoerrechten, leveringskosten en plaatsingskosten. Boeten of rente wegens te late levering maken geen onderdeel uit van de verkrijgingsprijs.

Het begrip vervaardigingsprijs is van toepassing op intern vervaardigde activa. De elementen die deel uitmaken van de vervaardigingsprijs zijn in overeenstemming met de elementen die in International Accounting Standard 16 (IAS 16) onder de vervaardigingsprijs vallen.

Activawaarden

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen historische kosten, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De kostprijs omvat de initiële aankoopprijs vermeerderd met alle rechtstreeks toerekenbare kosten. De kostprijs van bedrijfsmiddelen die in eigen beheer worden vervaardigd bestaat uit de bestede kosten, bestaande uit verbruikte materialen verhoogd met een opslag voor magazijnkosten en loonkosten alsmede kosten van ingezet materieel. De activawaarden moet gelijkwaardig gesteld zijn aan de reële waarde, waarbij er rekening is gehouden met waardevermindering volgens IAS 36 Impairment of Assets, en herwaardering door de hyperinflatie in Suriname volgens IAS 29 Financial Reporting in Hyperinflationary Economies.

Financieringskosten

Kosten van leningen die verband houden met de aanschaf van materiële vaste activa of met activa in uitvoering worden geactiveerd voor zover ze direct toerekenbaar zijn aan de aankoop, productie of constructie van een kwalificerend actief. Voor de EBS houdt dit in dat interestlasten verplicht worden gekapitaliseerd voor alle kwalificerende activa waarvan de aanvangsdatum voor activering op of na 1 januari 2026 valt.

Ontmanteling en opruimingskosten

De kostprijs bevat tevens de contante waarde van de geschatte kosten van ontmanteling en opruiming van het actief en de kosten die worden gemaakt om het terrein, indien van toepassing, terug te brengen in de oorspronkelijke staat, voor zover daar een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting toe bestaat. Deze kosten worden geactiveerd op het moment van aanschaf of op een later tijdstip bij het ontstaan van de verplichting. In beide gevallen worden de geactiveerde kosten afgeschreven over de verwachte resterende levensduur van het betrokken actief.

Waardering

M.b.t. de waardering van materiële vaste activa, maakt deze RAR een onderscheidt in de onderstaande categorieën:

- a) Directe kosten;
- b) Asset retirement obligation (ontmantelings- & opruimingskosten).

Ad a. Directe kosten

Kosten worden als direct aangemerkt wanneer een aantoonbare causaliteit aanwezig is tussen de rechtstreeks toegerekende kosten en het vast actief. De volgende kostencategorieën worden onderscheiden door EBS:

- Materialen uit eigen voorraad;
- Arbeid;

- Aankopen (zoals diensten van derden waaronder arbeid en of materialen).

De kosten van materialen worden opgenomen tegen inkoopprijs en bijkomende kosten exclusief een interne winstopslag. De kosten van interne arbeidsuren als onderdeel van de vervaardigingsprijs zijn gebaseerd op een intern uurtarief exclusief een winstopslag. Het intern uurtarief is vastgesteld per medewerker. Het intern uurtarief bestaat uitsluitend uit:

- Brutosalarissen;
- Werkgeverslasten (sociale premies, pensioenlasten);
- Overige personeelskosten (o.a. reiskosten en opleidingskosten);
- Directe werkplek gerelateerde kosten voor huisvesting en automatisering;
- Indirecte werkplek gerelateerde kosten (o.a. telefoonkosten).

De kosten van diensten van derden worden opgenomen tegen inkoopprijs en bijkomende kosten. Bij inhuur van externen is tevens een opslag voor huisvesting en automatisering van toepassing.

Ad b. De asset retirement obligation

De asset retirement obligation omvat bij de initiële verwerking de contante waarde van de verwachte ontmantelingskosten van het betreffende activum. Indien de IFRS-verwerking in enig jaar na de initiële verwerking wijzigt als gevolg van aanpassingen in de volgende parameters voert de EBS een correctie door in de regulatorische activawaardering:

- Een verandering in de disconteringsvoet en/of;
- Een verandering in de inflatie en/of;
- Een verandering in de geschatte ontmantelingskosten;
- Een verandering in de termijn waarop de asset wordt ontmanteld.

De EBS moet eventuele wijzigingen in de disconteringsvoet, de gehanteerde inflatie en de geschatte ontmantelingskosten toelichten, zoveel mogelijk voorzien van documentatie.

Bijdragen van derden

Van derden ontvangen bijdragen worden, met inachtneming van het matchingbeginsel, in mindering gebracht op de geactiveerde bestedingen. Het gaat hierbij in ieder geval om matching van materiële van derden ontvangen bijdragen, volgens de matching die is toegepast in de jaarrekening van de EBS. Voor de berekening van de bouwrente dienen de bijdragen van derden ook per jaar toegerekend te worden, dat wil zeggen het jaar waarin deze bijdragen worden ontvangen. Voorbeelden van bijdragen van derden zijn subsidies, de voorfinanciering door derden die de daadwerkelijke (bouw)rentelasten voor de EBS verlichten en aansluitvergoedingen (EAV).

Waardering bij overname

Wanneer een materieel vast actief wordt verkregen bij een fusie of overname, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs op het moment van de overname.

Activering versus onderhoud

Bestedingen na de ingebruikname van een gekocht of zelf vervaardigd actief (bijvoorbeeld de kosten voor onderhoud) dienen in principe als operationele kosten te worden verantwoord, tenzij:

1. Sprake is van afloopinvesteringen of;
2. De lengte en/of capaciteit en/of functionaliteit toeneemt of;
3. De levensduur van het actief toeneemt met minimaal vijf jaren.

Indien sprake is van één van de situaties onder a t/m c activeert EBS de bestedingen, onder de voorwaarde dat de vaststelling van de bestedingen en de toerekening aan het actief op een betrouwbare wijze kunnen plaatsvinden. De geactiveerde kosten worden als afzonderlijke componenten behandeld.

4. Kosten en Opbrengsten

4.1 Kosten

De totale kosten van EBS bestaan uit kapitaalkosten op de activawaarden en operationele kosten. De kapitaalkosten bestaan uit de vermogenskosten en afschrijvingen.

4.1.1 Vermogenskosten

In de vermogenskosten zijn de vennootschapsbelasting en financieringskosten opgenomen voor zowel het vreemd vermogen als het eigen vermogen.

4.1.2 Operationele kosten

Operationele kosten worden gedefinieerd als alle kosten die betrekking hebben op de EBS en toerekenbaar zijn aan de uitoefening van de taken (zoals beschreven in hoofdstuk twee) voor zichzelf. Operationele kosten zijn de uitgaven die het Elektriciteitsbedrijf maakt om haar normale bedrijfsactiviteiten uit te voeren. Onder normale bedrijfsactiviteiten vallen onder andere de uitvoering van de inkooptaken, leveranciertaken en de systeemtaken voor de netbeheerder van het landelijk netwerk. Enkele veelvoorkomende voorbeelden, maar geen uitputtende lijst, van operationele kosten onder IFRS zijn kosten van verkochte goederen, marketing kosten, personeelskosten, klein onderhoud en reparatie kosten, algemene administratieve kosten. Uitgesloten zijn de kosten die direct toerekenbaar zijn aan activiteiten buiten de in hoofdstuk twee omschreven gereguleerde elektriciteitsdiensten.

Correctie operationele kosten

De operationele kosten worden gecorrigeerd voor:

- a) Geactiveerde productie eigen bedrijf;
- b) Aan groepsmaatschappijen doorbelaste kosten (bijvoorbeeld detachering personeelsleden), voor zover die groepsmaatschappijen behoren tot de Holding Maatschappij;
- c) Overige opbrengsten.

Deze correcties zijn te beschouwen als negatieve kosten.

Tot de operationele kosten behoren niet:

- a) Afschrijvingen en vermogenskosten;
- b) Goodwill;
- c) Vermogenskosten;

- d) Vennootschapsbelasting;
- e) Door de EAS opgelegde boetes.

Deze kosten zijn van toepassing op kosten die EBS rechtstreeks maakt en op soortgelijke kosten die op enige wijze zijn doorberekend aan EBS door een groepsmaatschappij.

4.1.3 Toelichting operationele kosten

Aansluiting met de jaarrekening

De EBS neemt in de toelichting een aansluiting op tussen de in de jaarrekening van N.V. EBS gerapporteerde totale operationele kosten en de operationele kosten voor de uitvoering van de inkooptaken, leverancierstaken en de systeemtaken voor de netbeheerder van het landelijk netwerk, zoals opgenomen in de gereguleerde kosten van hetzelfde boekjaar. Tevens geeft de EBS in de toelichting een verklaring op van de ontwikkeling van deze operationele kosten tussen het voorgaande en het huidige boekjaar.

Kosten voorzieningen

De kosten voor voorzieningen zijn gelijk aan het saldo van dotaties aan en vrijvallen uit voorzieningen, met uitzondering van de pensioen en Asset Retirement Obligation voorzieningen:

- a. De pensioentoezeggingen van de EBS zijn ondergebracht onder het pensioenfonds van de Surinaamse Energiebedrijven waarbij de EBS een verplichting heeft tot premiebetaling (werknemersbijdrage 9% en 24% werkgeversbijdrage van de pensioengrondslag). Actuariële winsten en verliezen worden direct verantwoord als niet-gerealiseerde resultaten (in Other Comprehensive Income) die nooit zullen worden geclassificeerd naar de winst- en verliesrekening. De EBS zorgt ervoor dat de gereguleerde kosten de IFRS-verwerking volgt met name IAS19 Employee Benefits.
- b. De wettelijke taken van de EBS heeft geleid tot het opnemen van een Asset Retirement Obligation op grond van IAS 16 Property, Plant and Equipment. De EBS zorgt ervoor dat de gereguleerde kosten de IFRS-verwerking volgt met uitzondering van de jaarlijkse rentetoevoeging die de EBS onder de operationele kosten dient te verantwoorden.

Verloop voorzieningen

De EBS specificeert het verloop van de onderstaande voorzieningen in de toelichting.

Voorziening debiteuren

Specifiek voor de debiteuren geldt dat de EBS in de toelichting uiteenzet op welke wijze de totale afschrijving op debiteuren vanuit de op basis van IFRS gevoerde administratie is toegerekend aan de in de gereguleerde kosten opgenomen afschrijvingen op debiteuren. In de toelichting worden de dotaties aan en de vrijval van voorzieningen en de aard van de voorzieningen nader uiteengezet.

Voorziening dubieuze debiteuren – toelichting en waardering

In de toelichting op de post overige bedrijfskosten wordt het verloop (mutatieverslag) van de voorziening dubieuze debiteuren weergegeven.

De hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren en de daarmee samenhangende jaarlijkse dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op de beoordeling door de EBS, ten tijde van het opstellen van de gereguleerde kosten, van de oninbaarheid van aanwezige vorderingen per balansdatum. Een indicatie voor oninbaarheid zijn betalingsproblemen bij afnemers. Bij de vorming van de voorziening dubieuze debiteuren zijn de algemeen geldende wettelijke bepalingen volgens de Wet op de Jaarrekening (Staatsblad 2017, no. 84) van toepassing, waaronder *IFRS 7 Financial Instruments: Disclosures* en *IFRS 9 Financial Instruments*.

Geïncasseerde of reeds afgeboekte vorderingen worden ten gunste van de voorziening dubieuze debiteuren gebracht.

Personeelsvoorzieningen

De EBS specificeert het verloop van de personeelsvoorzieningen, voor de assets waarvoor een Asset Retirement Obligation is getroffen, per asset in de rapportage template.

Voorziening voorraden

De EBS past de waarderingsgrondslag van “kostprijs of lagere netto-opbrengstwaarde” toe voor alle voorraadcategorieën, in overeenstemming met IAS 2 – Voorraden. De kostprijs wordt berekend volgens de methode van het gewogen gemiddelde van de begin- en nieuwe voorraad. De voorziening voor voorraden onder IAS 2 verwijst naar een waardevermindering van de voorraad wanneer de boekwaarde van die voorraad hoger is dan de realiseerbare waarde. Deze voorziening heeft voornamelijk betrekking op verouderde en niet meer functionele reserveonderdelen voor het transmissie- en distributienetwerk, waarvan vaststaat dat ze binnen afzienbare tijd niet meer operationeel inzetbaar zijn. De kosten voor deze voorziening worden objectief onderbouwd en zijn relevant voor de gereguleerde kosten. De mutaties in de voorziening gedurende het verslagjaar dient toegelicht te worden door EBS.

Overige voorzieningen

Enige overige voorzieningen zullen berekend en opgenomen worden volgens *IAS 37 Provision, Contingent Liabilities and Contingent Assets*. Deze standaard regelt onder andere de boekhouding van voorzieningen, die verplichtingen zijn die op de balans moeten worden opgenomen en waarvoor een betrouwbare schatting mogelijk is, maar die onzeker zijn qua timing of hoogte.

Wijziging berekenen en toewijzen indirecte kosten

In alle situaties waar sprake is van een wijziging in de wijze van berekenen en toerekenen van de indirecte kosten aan de in hoofdstuk 2.1 beschreven taken, dient in de toelichting een kwantitatieve en financiële onderbouwing te worden gegeven over de gevolgen van de wijziging op het onderhavige boekjaar.

Onderhoud

Onderhoud is het totaal van activiteiten met als doel het in een aanvaardbare conditie houden of terugbrengen van activa om op korte en langere termijn de gevraagde mate van functionaliteit te borgen.

4.1.4 Research en development kosten

Research (onderzoek) kosten worden opgenomen in de winst en verlies zodra ze gemaakt worden. Development (ontwikkeling) uitgaven voor een individueel project worden opgenomen als een immaterieel actief wanneer de EBS het volgende kan aantonen:

- De technische haalbaarheid van het voltooien van het immateriële actief, zodat het beschikbaar is voor gebruik of verkoop;
- Het voornemen om het actief te voltooien en het vermogen en de intentie om het actief te gebruiken of te verkopen;
- Hoe het actief toekomstige economische voordelen zal genereren;
- De beschikbaarheid van middelen om de asset te voltooien;
- Het vermogen om de uitgaven tijdens de ontwikkeling betrouwbaar te meten.

Na de initiële boeking van de development kosten als activa, wordt de activa gewaardeerd tegen de kostprijs minus eventuele gecumuleerde afschrijvingen en geaccumuleerde bijzondere waardevermindervingsverliezen. De afschrijving van de activa begint wanneer de ontwikkeling is voltooid en de activa beschikbaar is voor gebruik. Het wordt afgeschreven over de periode van de verwachte toekomstige economische voordelen. De afschrijvingen die verband houden met de levering van de diensten als netbeheerder van het landelijk net, worden geboekt in de kostprijs van de omzet. Gedurende de development (ontwikkel) periode wordt de activa jaarlijks getoetst op bijzondere waardeverminderingen.

4.1.5 Personeelskosten

Personeelskosten kunnen verschillende vormen aannemen en omvatten:

- Loon- en salariskosten (zoals basisloon, gratificatie, overuren);
- Kosten voor sociale zekerheid (zoals premies, toelagen, ziektekosten);
- Inhouden van belastingen op het inkomen van werknemers;
- Pensioen- en andere post-employee voordelen;
- Vergoedingen vanwege beëindiging van de arbeidsovereenkomst.

Deze kosten moeten in de winst- en verliesrekening worden opgenomen. IFRS vereist dat een onderneming alle personeelskosten boekt op basis van het moment waarop de betreffende arbeid of dienst wordt verleend, ongeacht wanneer de betalingen daadwerkelijk plaatsvinden.

4.2 Opbrengsten

Opbrengsten moeten worden erkend wanneer de controle over een goed of een dienst aan een klant wordt overgedragen. Dit betekent dat de EBS de mogelijkheid heeft om het goed of de dienst te verkopen, te gebruiken, of erover te beschikken.

Volgens IFRS 15 wordt opbrengst erkend wanneer er voldaan is aan de volgende vijf stappen:

1. Identificeer het contract met de klant;
2. Identificeer de prestatieverplichtingen in het contract;
3. Bepaal de transactieprijs;
4. Wijs de transactieprijs toe aan de prestatieverplichtingen;
5. Erken opbrengst wanneer (of naarmate) de prestatieverplichting wordt vervuld.

Volgens IFRS 15 moeten opbrengsten worden erkend wanneer:

- Het contract met de klant is geïdentificeerd.
- De prestatieverplichtingen in het contract zijn vastgesteld.
- De transactieprijs is bepaald en toegewezen aan de prestatieverplichtingen.
- De opbrengst wordt erkend op het moment dat de controle over een goed of dienst wordt overgedragen aan de klant (of over de tijd als het contract dat vereist).

Voor het Elektriciteitsbedrijf zijn de volgende prestaties afzonderlijke prestaties hetgeen inhoudt dat de erkenning van de opbrengst als volgt plaats vindt:

- **Voor de aansluiting:** opbrengst wordt erkend wanneer de aansluiting is gerealiseerd en de klant controle heeft over het gebruik ervan.
- **Voor netwerktoegang:** opbrengst wordt lineair over tijd erkend, omdat de klant geleidelijk toegang krijgt tot het elektriciteitsnet.

Gerealiseerde volumes en omzetten (tarievenmodule)

Voor de gerealiseerde volumes van het boekjaar dient EBS de werkelijke hoeveelheid volumes en in rekening gebrachte basistarieven op te nemen. Dit levert de omzetgegevens op bij vermenigvuldiging van deze volumes met de vastgestelde tarieven voor de taken van het Elektriciteitsbedrijf.

Opbrengst verantwoording

Het Elektriciteitsbedrijf maakt een onderscheid naar netto-omzet en overige baten. Alle opbrengsten uit hoofde van contracten met klanten, zoals gedefinieerd per IFRS 15, worden onder de netto-omzet verantwoord en alle overige opbrengsten onder overige baten. Opbrengsten worden gewaardeerd gebaseerd op de prestatieverplichtingen in het contract met de klant. Dit is exclusief ontvangen bedragen ten behoeve van derde partijen. De opbrengst wordt verantwoord op het moment dat de beschikkingsmacht van een product of dienst wordt overgedragen. Bij de beoordeling van contracten met klanten worden portfolio-benaderingen toegepast voor de verleende diensten.

Onder de overige omzet worden opbrengsten verantwoord die niet direct gerelateerd zijn aan de activiteiten van het Elektriciteitsbedrijf. De EBS zorgt ervoor dat de gereguleerde kosten de IFRS-verwerking volgt met name IFRS15 Revenue from Contracts with Customers.

Vooruit ontvangen opbrengsten hebben betrekking op de bijdragen in aanleg en subsidies. De amortisatietermijnen van de bijdragen in aanleg, investeringspremies en subsidies zijn gelijk aan de afschrijvingstermijnen van de betrokken activa.

4.2.1 Toelichting Opbrengsten

Aansluiting met de jaarrekening

Het Elektriciteitsbedrijf neemt in de toelichting een specificatie op van de opbrengsten, waaruit minimaal de in de operationele kosten gesaldeerde overige opbrengsten blijken.

De omzet aansluiting met de jaarrekening onderverdelen in de volgende categorieën:

- Energielevering algemeen (*gereguleerd*)
- Energielevering Rosebel Gold Mines N.V. (*niet-gereguleerd*)
- Gasleveringen (*niet-gereguleerd*)

De overige opbrengsten aansluiting met de jaarrekening onderverdelen in de volgende categorieën:

- Aansluitbijdragen infrastructurele werken (*gereguleerd*)
- Subsidie elektriciteit inkopen SPCS (*gereguleerd*)
- Bijdrage overheid D.E.-Sector (*gereguleerd*)
- Subsidie gasvoorziening (*niet-gereguleerd*)
- PPA-overeenkomst overheid (*gereguleerd*)
- Diverse overige opbrengsten (*gereguleerd*)

Begrippenlijst

- ▶ Accountantscontrole: Het proces waarbij een onafhankelijke externe accountant de financiële administratie van een organisatie onderzoekt om vast te kunnen stellen of de financiële rapportages een juist en getrouw beeld geven van de financiële situatie van de organisatie.
- ▶ Algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving: Zijn richtlijnen die bepaalde organisaties in Suriname volgen bij het opstellen van hun financiële rapportages.
- ▶ Deflatie: Daling van het algemene prijsniveau van goederen en diensten in de economie over een bepaalde periode, meestal gemeten per jaar.
- ▶ Efficiënte kosten: Kosten die gerelateerd zijn aan de opkoop, transmissie, distributie en levering van elektriciteit vermeerderd met een toegestane marge.
- ▶ Fouterstel: Kan te maken hebben met niet materiele fouten uit voorgaande jaren die prospectief in het huidig boekjaar gecorrigeerd worden. Indien de fouten materieel zijn, moeten de cijfers van voorgaande boekjaren en de vergelijkende cijfers retrospectief aangepast worden, volgens de toepasselijke standaard voor de post.
- ▶ Gereguleerde Elektriciteit diensten: taken gespecificeerd in de E-wet 2016 (“wettelijke taken”) en overige diensten die redelijkerwijs gezien kunnen worden als ondersteunend aan de wettelijke taken en ook als zodanig zijn vastgesteld door de EAS.
- ▶ IFRS: De International Financial Reporting Standards zijn internationale standaarden voor financiële verslaggeving die organisaties volgen bij het opstellen van hun jaarrekening. Deze standaarden worden opgesteld door de International Accounting Standards Board (IASB). Het doel van deze standaarden is om de transparantie, vergelijkbaarheid en consistentie van financiële rapportages wereldwijd te verbeteren.
- ▶ Inflatie: Stijging van het algemene prijsniveau van goederen en diensten in de economie over een bepaalde periode, meestal gemeten per jaar.
- ▶ OOB: Organisaties van openbaar belang zijn organisaties die onder strikter toezicht staan vanwege hun impact op de economie. Voorbeelden van OOB’s zijn beursgenoteerde organisaties, financiële instellingen.
- ▶ OPEX: Operating Expenses oftewel operationele kosten zijn onderdeel van de winst- en verliesrekening van een organisatie die aangeeft hoeveel de organisatie uitgeeft om haar normale bedrijfsactiviteiten uit te voeren. Operationele kosten zijn dus alle uitgaven en lasten die direct verband houden met het normale bedrijfsproces en die noodzakelijk zijn om de normale bedrijfsactiviteiten uit te voeren.

- ▶ **Schattingen:** Benaderingen om bepaalde cijfers in de financiële rapportages vast te stellen wanneer de exacte bedragen niet bekend zijn of moeilijk te berekenen zijn bijvoorbeeld afschrijvingen, voorzieningen.
- ▶ **Schattingswijzigingen:** Wijzigingen van schattingen die een organisatie eerder in de jaarrekening heeft opgenomen, doordat nieuwe informatie beschikbaar is gekomen of veranderingen zijn ontstaan in de omstandigheden die de oorspronkelijke schattingen beïnvloeden bijvoorbeeld verandering in de levensduur van een activa, waardering van voorraden. Het gaat hierbij niet om correctie van fouten uit het verleden.